

Javnaðarflokkurin

Løgtingið

Løgtingsmál nr. 29/2013: Uppskot til samtyktar um at eftirmeta og endurskoða yrkisútbúgvingarnar

Uppskot til samtyktar

Løgtingið heitir á landsstýrið um at eftirmeta og endurskoða yrkisútbúgvingar og leggja fram neyðug lógaruppskot í hesum sambandi.

Viðmerkingar

Heitt verður á landstýrismannin í mentamállum um at taka stig til, at ein eftirmeting og endurskoðan av yrkisútbúgvingunum verður framd. Eina eftirmeting av um skipanini, nevnd Tekniskt Yrkisnám, samsvarandi tilmælinum hjá vinnuni. Virkar skipanin nøktandi, herundir um samlesingin millum lærlingar og SiT næmingar í yrkispartinum virkar á ein hátt, ið er nøktandi fyri fakligu menningina av næmingunum. Eina endurskoðan við tí fyri eyga at viðgera og gera tilmæli um, hvussu yrkisútbúgvingarnar kunnu økja um áhugan hjá ungdóminum at nema sær eina yrkisútbúgving, herundir spurningin um at stovnseta nýggjar yrkisútbúgvingar, soleiðis at útboðið av útbúgvingum er áhugavert fyri bæði kynini, og at tað verður lættari og skjótari hjá tilkomnum at nema sær eina yrkisútbúgving.

Rákið í Føroyum, eins og í londunum kring okkum, er, at alsamt fleiri ung velja gymnasialu miðnámsútbúgvingarnar, meðan færri velja yrkisútbúgvingarnar. Hetta kann koma at gerast ein alsamt størri trupuleiki við tað, at samfelagið kemur at mangla yrkislærda arbeiðsmegi, og møguleikarnir fyri vinnuligum vøkstri gerast færri. Í Føroyum er avbjóðingin ikki minni við fallandi barnatalið og vaksandi talið av handverkarum í vinnu uttanlands er sannlíkindi fyri, at talið av yrkislærdum fer at fækka í framtíðini.

Eftirmeting

Á vári 2012 legði landsstýrismaðurin í mentamállum uppskot fram um at broyta yrkisútbúgvingarlógina. Grundgevingin fyri at fremja broytingar var sambært landsstýrismanninum: ” at trupla búskaparliga støðan ger tað neyðugt at skoða útbúgvingarskipanina av nýggjum, um rúm bæði skal verða fyri at varðveita eitt fjølbroytt útboð og at menna útbúgvingina í framtíðini”. Tað vil siga, at høvuðsorsøkin til endurskoðanina var fíggarlig.

Úrslitið av hesi endurskoðan kann í stuttum sigast at vera ein samanrenning av verandi yrkisútbúgvingarskipan og SIT-skipan. Skúlagongdin í verandi yrkisútbúgvingarskipan og SIT-skipan verður við øðrum orðum lögð í trý skúlaskeið, sum í longd tilsamans samsvara við skúlapartin í viðkomandi yrkisútbúgving.

Landsstýrismaðurin hevði hoyringarfund 25. november 2011 við Føroya Handverksmeistarafelag, Føroya Handverkarafelag og Landsfelag Handverkaranna um ætlaðu broytingina. Niðurstøðan á hesum hoyringarfundi var, at “*Partarnir á arbeiðsmarknaðinum fegnaðust um, at hildið verður fast við meistaralærna. Partarnir duga væl at síggja, at tað eru stórir fyrimunir bæði útbúgvingarliga og fíggarliga, at SIT-útbúgvingin verður samskipað við lærlingaútbúgvingina. Samanumtikið var undirtøka fyri lógarbroytingunum, men partarnir gjørdu vart við:*

- at tað ikki er skynsam at skunda lógaruppskotið ígjøgnum tingið, sum eina fortreyt fyri sparingum í 2012,
- - at allar lesiætlanir og kunngerðir o.a. skulu vera lidnar og viðgjørðar saman við avvarðandi þórtum, áðrenn eindarskipanin verður sett í verk,
- - at skúlarnir eiga at taka serlig atlit at bókliga veikum næmingum í nýggju eindarskipanini,
- - at landsstýrismaðurin eftir 2 árum eftirmetir skipanina saman við Yrkisútbúgvingar-ráðnum.
- - at tað kann verða ein trupulleiki fyri fyrirþokur, sum taka fleiri lærlingar inn, um tað frameftir bert ber til at byrja skúlaskeiðið einaferð um árið. Tá skúlaskeiðini byrja hvørt hálvár, gevur tað betri móguleikar hjá læruplássinum at hava eina javna tilgongd við at lærlingar skifta millum verkliga partin á læruplássinum og skúlaskeiðini.

Hetta uppskotið leggur upp til, at endurskoðan av Tekniskum yrkisnámi verður framt sambært ynskinum frá vinnuni eftir 2 árum. Hóast skipanin júst er byrjað, er hon bygd upp soleiðis, at eindirnar bert eru 20 vikur til longdar. Hetta merkir, at avgerð um endurskoðan má takast beinanveg so klárt er at eftirmeta fyrstu eindina, tá ið hon er liðug fyrst í januar 2014.

Endurskoðan

Nýggja skipanin, nevnd Teknisk yrkisnám var sett í verk við skúlaársbyrjan í august 2013.

Hyggja vit eftir tali av umsøkjara til tekniskt yrkisnám á várið 2013 í mun til samlaða talið av umsóknum til miðnám, so síggja vit, at tað vóru góðar 1211 umsóknir, 645 gentur og 566 dreingir. Til miðnámsútbúgvingarnar. Av hesum søktu 62 % inn á tær gymnasialu útbúgvingarnar, meðan umsøkjara talið til tekniskt yrkisnám var 211 umsóknir ella 17,4 %. Taka vit 1 árs lærlingar við, er talið av næmingum, ið byrjaðu á tekniskum yrkisnámi 18,9 % ella 229 næmingar. Talið av gentum, ið søktu inn á yrkisnámið, í mun til miðnám annars, er 11 %, harav vóru 8,3 % tikin upp, munurin kemur av, at 39 gentur søktu inn til hárfriðkan, men bert 24 vóru tiknar upp. Av teimum dreingjum, ið byrjaðu útbúgving í august 2013, søktu 566 á miðnám og 175 (íroknað lærlingar) á Tekniskt yrkisnám, lutfallið er sostatt 69 % á miðnám og 30,9 % á tekniskt yrkisnám.

Hesi tøl vísa, at bert ein lítil partur av okkara ungdómi fer yrkisvegin, og at 76,5 % av næmingunum, ið byrjaðu á Tekniskum yrkisnámi, eru dreingir, meðan 23,5 % eru gentur.

Vit síggja sostatt, at lutfalsliga fá ung fara yrkisvegin, og av teimum, ið velja hesa yrkisleið, er bert ein lítil partur gentur. Tað er sera umráðandi at venda hesi gongd, soleiðis at størri partur av ungdóminum ferð yrkisvegin, og at tað í nógv størri mun, enn higartil, eru bæði kynini, ið velja eina handaliga útbúgving. Vit síggja eisini, at um útbúgvingar eru, ið hava áhuga hjá gentum, so søkja fleiri hesar útbúgvingar. Til dømis søktu 39 gentur inn á breytina til hárfriðkan, men tað vóru bert 24 tiknar upp, helst tí at tað ikki ber til at taka fleiri næmingar upp, um hesir skulu hava móguleika at fáa lærupláss.

Um ein ynskir at venda gongdini, so er ein gongd leið at seta fleiri útbúgvingar á stovn, ið venda sær meira breitt til bæði kynini. Tað hevði verið nærliggjandi at sett fleiri útbúgvingar á stovn innan matvøruøki til dømis gastronom- og ”ernæringsassistent. Eisini hevði verið sera áhugavert at arbeiðt við útbúgvingartilboðum innan framleiðslu og sniðgeving. Føroyskar kvinnur hava í øldir arbeiðt við at tilvirka pløgg úr ull, og tí hevði ein útbúgving innan framleiðslu og sniðgeving av ull og ullavørum bygt á og ment hesar førleikar. Í dag hava vit sniðgevarar, ið eru kendir um allan heim.

Eitt, ið verður sagt at hava stóran týðning fyri, at ung velja yrkisútbúgvingar, er, at tað finst ein sjónligur móguleiki fyri víðari útbúgving innan yrkið. Har kundi setrið verið ein virkin partur við t.d masterútbúgving í matvørufrøði og sniðgeving.

Ein annar spurningur, ið eigur at verða viðgjörður, er, um tað hevði verið skilagott at skipað eina breyt fyri vaksin við førleikum innan eitt yrki. Landsstýrismaðurin hevur fingið handað álit um førleikameting, í hesum sambandi er tað kanska relevant at skipa móguleikar, so tilkomin skjótari kundu fingið eina yrkisútbúgving út frá eini meting av, hvørjar førleikar tey hava frammanundan.

Allar broytingar í eini skúlaskipan er ein spurningur um raðfesting og fígging. Tað er eyðsæð, at Teknist yrkisnám hevur munandi sparingar við sær, tá ið øll skipanin er gjøgnumførd. Ein yrkisútbúgving er vanlig 50-55 vikur yvir 4 ár, lønarkostnaðurin og rakstur fyri 55 vikur er 1- 1,2 milliónir. Verða útbúgvingar settar á stovn, ið hava við sær, at færri fara inn á gymnasialu miðnámsútbúgvingarnar so viðførir hetta, tá til stykkis kemur, ikki fullan eykakostnað.

Á Løgtingi, 3. oktober 2013

Eyðgunn Samuelsen
løgtingskvinna